

Les pressions competitives a l'Estat del benestar

Xavier Pont Martín

167

Els principis de l'Estat del Benestar, conformat al llarg del darrer segle, marquen la diferència entre una economia que produeix riquesa, i un Estat que la reparteix entre els seus ciutadans. Les empreses actuen fonamentalment com a generadores de creixement i ocupació, i l'Estat redistribueix una part d'aquesta riquesa. Si l'Estat ho fa bé, repartirà només aquella part que no desincentivi l'economia. Aquest model d'Estat ha tingut diferents variants al llarg del darrer segle. Podríem distingir en una anàlisi simplista, però útil, dues tendències clarament diferenciades: el model dels països anglosaxons, amb un Estat que constitueix al voltant d'un 25% del PIB i, per tant, la versió més liberal de l'Estat benestant; i el model dels països nòrdics, la versió més socialista, amb un Estat que representa en alguns casos més d'un 50% del PIB. És clar que la realitat no és mai tan simple, però pocs estarem en desacord que la ideologia de dretes europea, inclosa òbviament la del PP a Espanya i Catalunya, aposta avui dia per convertir-nos en un Estat liberal anglosaxó, mentre que, per altra banda, el pensament socialista o socialdemòcrata té com a objectiu el model nòrdic. A dia d'avui, Catalunya i Espanya no són ni una cosa ni l'altra.

Alguns creuen que es pot anar més enllà en la consolidació d'un Estat fort. Aquests autors mostren dades comparatives de despesa en educació, salut o serveis socials respecte a altres països europeus i consideren el diferencial de Catalunya respecte a aquestes regions inadmissible. Per ells, aquestes dades són un argument contundent per al reforçament de l'Estat del benestar. De l'economia no en parlen o senzillament ho resolen amb un "pujar els impostos als empresaris i als rics". Sense negar la validesa d'una part de l'argument – quin socialista pot negar una comparativa tan evident - la realitat és que l'economia no pot suportar segons quines batzegades. El sistema d'incentius és molt fràgil, si forcem massa i bloquegem els incentius a empresaris i

treballadors per generar nou creixement i ocupació, aleshores hi ha el perill que l'economia s'estanqui com hem pogut observar en alguns països europeus que han posat el carro davant dels bous, i després els *bous* ja no han volgut tibar més del *carro*. Quan alguns empresaris o treballadors perceben que els seus incentius no són suficients, deixen d'esforçar-se com ho feien anteriorment. Això repercuteix negativament en l'economia i la cohesió social se'n ressent.

168

La realitat és complexa, i els socialistes hem de veure que el sistema, com les monedes, té dues cares: no podem reclamar sempre més despesa social, més educació, més salut, i després no tenir cura de l'altra cara, l'economia i la competitivitat de les empreses. Mirar només a una banda és una actitud excessivament simplista, i un error que es fa amb la millor de les intencions. Però només si generem més riquesa, si tenim una economia més sòlida i productiva, llavors podrem exigir una mica més d'Estat. Aquest és un exercici que s'ha de fer a poc a poc. Aquest exercici implica una revalorització del rol que exerceixen les empreses en la societat, una aposta decidida per la creació de nou teixit empresarial a través de l'emprenedoria i dels sectors emergents, una renovació dels sectors industrials tradicionals a través de la internacionalització, la innovació i el talent, i una captació de nova activitat econòmica a través d'empreses que aterren amb els seus projectes a Catalunya. Aquesta dinamització empresarial que ha de permetre el reforçament de l'Estat del benestar s'aconseguirà sempre i quan els poders públics creïn unes condicions d'entorn adequades, amb una Administració que és amiga de les empreses (*business friendly*) i les ajuda en els seus processos de creixement. Això no vol dir impunitat per les companyies que duguin a terme actuacions reprovables, ni un retorn al vell proteccionisme. L'Administració ha d'actuar com a facilitadora i estimuladora de processos empresarials com la innovació o la incorporació de talent, i ha de crear els entorns adequats perquè l'activitat floreixi; d'aquí la importància de les infraestructures, l'energia o la simplificació administrativa, entre altres, en la relació entre sector públic i privat.

Per altra banda, l'eficiència de la despesa pública també té molt a dir en aquesta equació: la inversió productiva en infraestructures, educació o R+D acostuma a tenir externalitats en la competitivitat d'un país més intenses que altre tipus de despesa corrent. Una fiscalitat atractiva no és l'únic estímul que una empresa pot rebre per part dels seus governants. Unes bones infraestructures físiques, energètiques o de telecomunicacions, una educació pública de qualitat o una inversió potent en recerca i innovació són fonts clares de productivitat.

La flexibilitat en els mercats i la millora de la competència són també elements clau per afavorir la competitivitat del nostre teixit productiu. Flexibilitat no és equivalent a inseguretat per al treballador. El model danès n'és un bon exemple. La inversió en *flexiseguretat* fa el sistema més competitiu que no pas un sistema que protegeix al treballador i que no garanteix flexibilitat a l'empresa (i que costa poc a l'Estat). Dinamarca protegeix als seus treballadors a través d'unes prestacions d'atur properes als seus sous, la garantia d'un itinerari laboral que permet aconseguir feina abans d'un any i una inversió en qualificacions professionals que dona l'oportunitat a empreses i treballadors per accedir a formació gratuïtament en qualsevol moment de les seves trajectòries vitals. A canvi les empreses gaudeixen de plena flexibilitat per adaptar-se a les demandes del mercat. Això fa que no tinguin por a contractar, a promocionar i a arriscar-se. Els nivells d'atur estan sota mínims i el cost a l'Estat resulta ser molt menor al inicialment previst.

169

La globalització i el canvi tecnològic estan exercint pressió als països per mantenir-se competitius com mai abans havia succeït. Competir globalment requereix també que els Estats contraposin models entre ells, i els menys eficients pateixen. ¿Com podem superar aquests dilemes, créixer, competir globalment, crear ocupació estable i redistribuir una bona part de les rendes generades per dotar de més cohesió social el sistema?

Canviar la perspectiva envers les empreses i incorporar-les com a element positiu en el discurs socialista, posar les bases per al desenvolupament d'entorns econòmics atractius i innovadors, estimular els processos clau de les empreses com la innovació i la professionalització, flexibilitzar els mercats garantint la seguretat necessària als treballadors i millorar la competència en els mercats són algunes de les direccions clares que el nostre país necessita.